

IZDAVAČ
Centar za mirovne studije
www.cms.hr

UREDNIKA
Emina Bužinkić

AUTORICA
Emina Bužinkić

ISTRAŽIVAČI I VODITELJI INTERVJUA
Ines Alimani, Vesna Bilić, Emina Bužinkić,
Martina Domladovac, Snježana Ivčić, Sunčica
Novak, Sandra Mirković, Vanda Petanjak, Lea
Pehnc, Igor Petričević, Romana Pozniak, Jasna
Račić, Tajana Sisgoreo

POGOVOR
Ozren Žunec

LEKTURA I KOREKTURA
Ana-Marija Vidaković

FOTOGRAFIJA
Dag Oršić
www.dag-orasic.com

LIKOVNO OBLIKOVANJE
Tajana Zver

TISAK
Kerschhoffset

ISBN 978-953-7729-28-8

CIP zapis dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 896707.

© Centar za mirovne studije, 2014.

www.okus-doma.hr

Europska unija / European union
Ovaj projekt je financiran sredstvima EU
This project is financed by the European Union

Ovaj materijal nastao je uz finacijsku podršku Europske unije, u okviru projekta „Dobrodošli izbjeglice“, koji se provodi u sklopu programa EIDHR 2012 PCountry Based Support Scheme. Za sadržaj je isključivo odgovoran Centar za mirovne studije i ne može se smatrati službenim stavom Europske unije. / This publication has been produced with the assistance of the European Union within “Refugees Welcome-Improving conditions for asylum migrants reception and integration” project under Country Based Support Scheme (CBSS) of the European Instrument for Democracy and Human Rights (EIDHR) 2012 Croatia. The contents of this publication are the sole responsibility of Centre for Peace Studies and can in no way be taken to reflect the views of the European Union.

Ovaj projekt sufinancira Ured Vlade Republike Hrvatske za udruge / This project is co-financed by the Croatian Government Office for Cooperation with NGOs

Stajališta izražena u ovoj publikaciji ne odražavaju nužno stajalište Ureda Vlade Republike Hrvatske za udruge. / The views expressed in this publication do not necessarily reflect the position of the Croatian Government Office for Cooperation with NGOs“

Projekt ‘Kuharica: Okus doma’ provodi se u suradnji s Heinrich Böll Stiftungom

OKUS DOMA

SADRŽAJ

6 UVOD

RECEPTI IZDALEKA I PRIČE IZBLIZA

- 8 • SOUPOU KANDJA
- 10 • TAJIN S JANJETINOM
- 12 • KASAVA S MESNIM PRILOGOM
- 14 • JUHA EGUSI
- 16 • PAP I NYMA YE HUKU
- 18 • KUS-KUS S DINJOM ILI LUBENICOM
- 20 • TAMIA
- 22 • TAJIN
- 24 • SURBIYAAN
- 26 • MÉTITA TCHIÉ
- 28 • TRADICIONALNI KUS-KUS
- 30 • KARAJI
- 32 • PULAO
- 34 • KUBEH SHEFTEH
- 36 • KOOKOO SABZI
- 38 • MOLOKHIA
- 40 • ARAYES
- 42 • BOZBAŠ
- 44 • KURDSKI FALAFEL
- 46 • PUNJENE PAPRIKE

49 POGOVOR

51 OKUS DOMA – PRILOG

58 KORIŠTENI IZVORI

60 POJMOVNIK

UVOD

Dobra hrana je temelj iskonske sreće

Auguste Escoffier

Ništa nije tako utjecalo na opstanak i razvoj civilizacije kao hrana. Povijest migracije hrane i začina u vrećama misionara, na brodovima moreplovaca, u skrivenim džepovima putnika obilježila je svjetsku ekonomsku i političku povijest, prije svega onu trgovinsku, ratnu i kulinarsku. Migracija mirotija i ljudi postoji od davnina i jednako je snažno utjecala na društva. Ova je knjiga putovanje tim svijetom.

Otisnite se u istraživačku avanturu svjetske kuhinje koja oduzima dah svojih izgledom i odvodi u svijet čarolije svojim okusom i mirisom. Ovo je putovanje posebno jer vas u njega vode ljudi koji se prisjećaju okusa svoga doma, a kojima je život donio putovanje u novi život lišen mnogih okusa, boja i mirisa. Prisjećanjem na okuse obiteljske kuhinje nastala je kolekcija recepata sreće čija je priprema faustovski vapaj za osjećajem topline doma.

Ova nas knjiga vodi upoznavanju okusa u novom domu. I priča priču dobrodošlice ljudima, njihovim sjećanjima i novim okusima koje stvaraju.

RECEPTI IZDALEKA
I PRIČE IZBLIZA

TAJIN S JANJETINOM

(za 5 osoba)

- 1 žličica kajenskog papra
- 2 žličice crnog papra
- 1 ½ žličica crvene paprike u prahu
- 1 ½ žličica đumbira u prahu
- 1 žličica kurkume
- 2 žličice cimeta u prahu
- 1 kg finog janječeg mesa narezanog na komadiće od 5 cm
- 2 glavice luka, naribanog
- 2 žličice maslinova ulja
- 2 žličice arganova ulja
- 3 češnja češnjaka, zgnječenog
- 500 ml soka od rajčice
- 800 g sitno sjeckanih rajčica
- 100 g suhih marelica, prepolovljenih
- 50 g datulja, prepolovljenih
- 50 g grožđica
- 80 g listića badema
- 1 žličica prašnika šafrana natopljenih u hladnoj vodi
- 1 žličica meda
- 2 žličice korijandera, grubo nasjeckanog
- 2 žličice peršina, grubo nasjeckanog

PRIPREMA: Pomiješajte kajenski papar, crni papar, crvenu papriku, đumbir, kurkumu i cimet u istoj posudi. Stavite janjetinu u veliku posudu i pospite po njoj pola mješavine začina. Pokrijte i ostavite preko noći u hladnjaku.

Kurkuma ili indijski šafran biljna je vrsta iz porodice đumbirovki. Od korijena biljke dobiva se istoimeni začina aromatičnog ljuto-žarećeg, blago gorkog i smolastog okusa. Uglavnom raste u južnoj Aziji, a glavni su proizvođači Indija, Kina i Indonezija. Kurkuma je jedan od glavnih sastojaka curryja, ona mu daje lijepu žutu boju. Koristi se u kuhinjama južne Azije,

Zagrijte 1 žličicu maslinova ulja i 1 žličicu arganova ulja u velikoj tavi. Dodajte naribani luk i ostatak mješavine začina te kuhajte na laganoj vatri 10 minuta tako da luk omekša, no ne i da poprimi boju. Dodajte zgnječeni češnjak posljednje 3 minute.

U posebnoj tavi zagrijte preostalo ulje i popržite komade mesa dok ne poprime smeđu boju. Tada ih stavite u tajin (posuda) ili lonac za kuhanje. U tavu gdje se nalazi preostalo ulje od prženja mesa dodajte četvrtinu boce soka od rajčice, a potom sve prebacite u tajin ili lonac. Dodajte ostatak soka od rajčice, nasjeckane rajčice, marelice, datulje, grožđice, listiće badema i med. Kuhajte do ključanja, a zatim pokrijte poklopcem. Kuhajte na laganoj vatri sljedeća dva sata dok meso posve ne omekša. Poslužite jelo u čist tajin ili veliki tanjur. Pospite peršinom i korijanderom.

Afrike, Australije i Južne Amerike. Zbog spoznaje o brojnim povoljnim učincima na zdravlje, sve se više koristi i u kuhinjama zapadnog svijeta.

Đumbir je gomoljasta biljka koja se uzgaja u tropskoj Aziji već 3000 godina te se koristi kao lijek, začin, hrana i sredstvo za uljepšavanje. Đumbir se koristio i na Bliskom istoku i u južnoj Europi mnogo prije rimskih vremena. Portugalci su ga donijeli u Afriku, a Španjolci na Karibe. Danas se uzgaja u mnogim dijelovima svijeta uključujući Aziju, Indiju, Afriku i karipske otoke. Jedan je od najstarijih neeuropskih začina, posebno omiljen u Engleskoj, gdje se još od srednjeg vijeka posluživao na stolu uz papar i sol kao osnovni začin, a kasnije je gotovo svaki grad imao svoj *Ginger street*, tj. ulicu u kojoj se obično trgovalo začinima. Đumbir se najviše proizvodi u Indiji, gdje ga se najviše i troši na nebrojene specijalitete. Uvelike se koristi i u drugim azijskim zemljama, kao i u arapskoj kuhinji, u Švedskoj te svim zemljama britanskog *Commonwealtha*.

Simo je došao u Hrvatsku preko Grčke i Turske. Podrijetlom je s juga Maroka. Došao je u potrazi za boljim životom. U Hrvatskoj je naišao na brojna zatvorena vrata. Muči ga

teška neizvjesnost dok čeka odluku o azilu, što utjecalo na njega i oslabilo mu mentalno zdravlje zbog čega je bio prisiljen na liječenje.

Današnji teritorij **Kraljevine Maroko** naseljen je još od razdoblja paleolitika. Jedan od najutjecajnijih naroda koji je nastanjivao Maroko bili su Berberi čija je kultura jedan od temelja za stvaranje marokanske. Maroko je bio slobodan od kolonijalne vladavine sve do početka 20. stoljeća kada je postao dio Britanskog

Imperija, no 1956. godine stječe neovisnost kao monarhija. Prvi kralj postaje bivši sultan Mohammed V. Mohammedov sin Hassan II. 1961. godine preuzima vlast i njegova vladavina traje sve do 1999. godine kada ga nasljeđuje sin Mohammed VI. koji reformama nastoji liberalizirati monarhiju unatoč otporu pobornika islamskih konzervativaca. Jedna od većih reformi bilo je i osnivanje Komisije za pravdu i pomirenje (*Instance Equité et Réconciliation*) jer je to pridonijelo znatnom poboljšanju stanja ljudskih prava koja su bila često kršena za vladavine Hassana II. Međutim, i dalje se bilježe slučajevi lošeg postupanja i diskriminacije izbjeglica i pripadnika LGBT populacije, zakonski neutemeljena uhićenja i visoka razine siromaštva te korupcija, što je i 2011. godine uzrokovalo prosvjede diljem zemlje.

.....
Godišnje oko 3-4 osobe na tisuću stanovnika napuste Maroko.

POGOVOR

Ne volim jesti sam, ali to je normalno jer nisam u svojoj državi.

Sadiou, tražitelj azila iz Senegala

Kad se Claude Lévi-Strauss zaputio u svoja antropološka istraživanja, ustanovio je gotovo instantno da se fenomenologija hrane već u neposrednom etnografskom promatranju gradi kao skup suprotnosti: „prijesno i pečeno, svježe i gnjilo, namočeno i spaljeno“ (*Mitologike I.*), zatim „endogeno i egzogeno, središnje i periferno, izraženo (ukusno) i neizraženo (bljutavo)“ (*Strukturalna antropologija*), pa opet „kuhano (život) i pečeno (smrt)“ i „prijesno i zgotovljeno“, „kuhano i dimljeno“ (*Mitologike III.*). Te i druge opozicije držao je konceptualnim oruđima koja mogu izlučiti apstraktne pojmove koji se mogu ulančiti u stavove kojima se onda opisuju i razumiju društvene realnosti. Razne kombinacije suprotnosti pak daju opise pojedinih kultura i ljudskih svjetova¹.

Knjiga *Okus doma*, u kojoj su izloženi recepti skupljeni među izbjeglicama u Hrvatskoj, priziva mnogo dublje, zapravo krajnje suprotnosti. Prva se odnosi se na okolnost da se radi o receptima za pripremanje alohtone hrane, dakle one koja nije proizvod domaće kuhinje i u domicilu kuhara; radi se o povezivanju kuhanja i putovanja, izmještanja. No dok kulinarski putopisci, kakvi su, primjerice, Anthony Bourdain, Reza Mahammad, Andrew Zimmern ili Robert Makłowicz, nerijetko u statusu *celebrityja*, putuju svijetom u potrazi za novim kulinarskim izazovima i gustativnim čudesima koja onda iskušavaju zgotovljene *in situ*, izbjeglice, u statusu globalnih *parija*, utekli su od teških nevolja i došli na druga mjesta u potrazi za spasom od progona ili, naprosto, boljim životom te donijeli sa sobom sjećanja i uspomene na okuse i mirise koje su morali napustiti.

To nas dovodi pred sljedeću opreku, onu koja suprotstavlja kulinarstvo i izbjeglištvo. Recepti i uopće kuharsko umijeće – osobito kad stvar dođe do onoga što se naziva *cuisine* (ili *haute cuisine*) sa svim njenim luksuznim mjestima uživanja, složenom pripremom i artističkim serviranjem hrane, razvikanim *chefovima* i svim oblicima ekstravagancije koji trebaju pobuditi osjete posebno osjetljivih jezika i nebaca – stvar su najvišeg vrha rafiniranog i luksuznog života daleko od svakodnevnih potreba i briga te stvar svake vrste izobilja. Kulinarstvo je praksa gdje se fiziološka potreba za hranom pretvara u čistu kulturu – gdje *nature* postaje *nurture* – i sinonim je civilizacije, mira, sigurnosti, zbrinutosti uljudenog života onkraj i u slobodi od neposrednih potreba. Djela ove umjetnosti znaju biti pretjerana i bizarna u prikazivanju opulencije svojih mecena, poput onog polumitskog *jela s beduinske svadbe* koje se sastoji od deve punjene kozom koja je opet punjena janjetom koje je pak punjeno pijetlom, ili pak kao gozba s desetak i više *gangova*, ili kao *kerefeke* serviranja s obijesnim ukrasima i bizarnim preljevima. Dobar restoran, egzotične namirnice, zlatom plaćani kuhar, profinjeni izbor hrane koja često spaja nespojive sastojke i tekove, gotovo nedokučivi izbor rijetkih pića i mnogo drugoga što se tiče stola, obvezni su *ingredienti* bez kojih nije zamisliv život elita na vrhuncima civilizacijskih postignuća.

No, i na mnogo skromnijoj, svakodnevnoj razini na kojoj živi tzv. obični čovjek, kuhanje i obroci imaju bitnu socijalnu, kulturnu i civilizacijsku ulogu. Kućno ognjište na kojem se pripremala hrana u mnogim je kulturama i vjerama bilo i sjedište kućnih duhova i duhova predaka, odakle su bdjeli nad domaćinstvom i ukućanima. Toplina ognjišta i miris brižno spravljene hrane neodvojivo su vezani uz osjećaje pripadnosti porodici i sigurnosti u njenu okrilju. Svatko kroz život nosi sliku neke bake ili majke i njihovih nenadmašnih jela koja su obilježila sretne trenutke djetinjstva i odrastanja i kojima su ugađale onima koji nastavljaju život. Gosta-namjernika, čovjeka koji se samotno potuca stranim svijetom, uvijek je red pozvati u kuću i nahraniti, jednako kao što ćemo, našavši se u nepoznatim krajevima, biti sretni kad naidemo na sunarodnjaka koji sprema poznata nam i voljena jela, uspomenu na koje nosimo u sebi kao ono najintimnije doma. Skupni obroci zajednice – negdje stalni kao *sisitije* kod Dorana, negdje

1 V. Lévi-Strauss, *Caude: Mythologiques. Le Cru et le cuit*, str. 9. Librairie Plon, Paris, 1964.

samo povremeni, o nekom blagdanu kao kod većine narodâ – predstavljaju običajno otjelovljivanje njena duha. Obiteljski obroci događaji su na kojima se kao ni u čemu drugome pokazuje kohezija srodnika – njihov izostanak znak je teških poremećaja u porodičnim odnosima. I u najprisnijem odnosu među ljudima hrana je onaj kamen kušnje koji otvara i pokazuje drugoga i sebe; jedna balkanska ne kaže uzalud da je s nekim potrebno pojesti kilu soli (negdje se govori i o vreći) da bi se dobro upoznalo. Može se reći da su kuhanje i blagovanje hrane, upravo zato što se radi o vrlo intimnom činu – unosu hrane u tijelo – trenuci najintimnije povezanosti pojedinaca i zajednice i događaji najdubljih slojeva socijeteta.

Izbjeglištvo je tome radikalno suprotno. Izbjeglica, odnosno azilant, migrant itd. – ovdje ostavljamo po strani međunarodnopravne finese koje te pojmove razlikuju – osoba je koja je ostala bez svega i koja je istrgnuta iz svakog konteksta, iz svake zajednice pa i iz civilizacije. U nekoj situaciji društvenog nasilja izbjeglica biva u pravilu istjeran iz doma, bilo da je bez ikakve krivnje odveden u zatvor ili su mu ubijeni najbliži članovi obitelji ili su naprosto istjerani – da ostanemo samo na nekima od realnosti koje opisuju kazivači i kazivačice u ovoj knjizi. Bez roditelja, nerijetko i bez supružnika i djece, bez rođaka, bez najboljih prijatelja, bez svoje socijalne mreže, bez zaštite vlasti na koju bi kao građanin imao pravo, u strahu za život napušta izbjeglica i mjesto i državu u kojoj je živio i kreće na samotni bijeg od užasa i opasnosti. Na tom putu nitko ga ne štiti i prepušten je sebi, nerijetko i varalicama koji u krijumčarenju izbezumljenih ljudi iz opasnih zona vide priliku za veliku zaradu; nakon nekog vremena – da opet spomenemo samo iskustva kazivača u ovoj knjizi – imaju sreću da im se njihov trošni i pretrpani brod u kojem bježe nasuče na nekoj obali umjesto da potone na pučini, ili se nađu u državi koju, dezorijentirani, pogrešno identificiraju (npr. Hrvatsku kao Italiju), ali onda počinje nova spirala nevolja. Fizički su doduše spašeni i nahranjeni, ali bez ikakvog statusa i bez prava boravka završavaju u izoliranim smještajima gdje u dugim iščekujućim mjesecima i godinama ovisе o odgovoru države koja ih drži u socijalnoj i pravnoj krletci i ne pušta u svoju zajednicu.

Bez zaštite, bez pravnog statusa, bez države koja bi stajala iza njega, bez doma, bez rođaka, bez prijatelja, na opasnom putu izbjeglištva i u stalnoj pogibelji da bude ubijen, ili u čekaonici stranoj zemlji čiji jezik ni običaje ne razumije, imigrant je otjelovljenje onoga što je Giorgio Agamben, naslanjajući se na jednu instituciju rimskog prava, nazvao *homo sacer*, čovjek koji je bio izvan svih poredaka, i pravnog i liturgijskog, te je kao takav mogao biti od svakog nekažnjeno ubijen i nije smio biti žrtvovan². Izbjeglice su začudan povratak te institucije u našem vremenu. Ako, zajedno s Agambenom, razlikujemo *zoe*, kao jednostavnu činjenicu života čovjeka odnosno njegov „goli život“, i *bios* kao ukupnost tog života u političkoj zajednici i civiliziranim odnosima, onda je jasno da je izbjeglica drastična pojava biopolitike, naime svođenja politike na dominaciju i manipulaciju životom kao takvim, bez zakonskih ograničenja i zaštite. U svojoj izvornoj postojbini, imigrant je izložen nasilju koje je bezakonje te je u neograničenoj vlasti onih koji mimo i izvan svakog zakona odlučuju o životu i smrti; izbjeglice su zapravo samo oni koji slučajno, hirom sudbine, nisu ubijeni. Na bijegu je u vlasti morskih valova, vjetrova i struja te je pitanje hoće li ga nečija obalna straža izvući iz mora prije nego se utopi, ili pak granice prelazi bez ikakvih dokumenata, krišom i noću, u stalnoj pogibelji da zaglavi ili da ga graničari ustrijele. Dolazak u „civiliziranu“ zemlju koja ga smješta u prihvatilište nije kraj njegove biopolitičke egzistencije. Jer, smještaj u kojem je osiguran tek minimum sigurnosti, zaštite i zbrinutosti, samo je privremen i ovisi o tome hoće li molba za azilom – pribježištem – biti uslišana; ako ne, a u Hrvatskoj je to pravilo s rijetkim izuzecima, onda je opet izbačen u nastavak bijega i utoliko u bespravnu egzistenciju, te cijeli krug iznova počinje. Izbjeglica je stoga doživotna kategorija, jednom u bijegu, uvijek u bijegu. Kako pokazuju tragični primjeri nekih kazivača iz ove knjige, čak i kad se vrate u svoju izvornu postojbinu, obično im se „gubi svaki trag“.

.....

² V. Agamben, Giorgio: *Homo sacer – Suverena moć i goli život*, s talijanskog preveo Mario Kopic, str. 66 i passim. Arkzin, Zagreb, 2006.

Civilizacija ili civilizirano stanje je na prvom mjestu određeno postojanjem društvenog ugovora kojim si ljudi međusobno jamče sigurnost, odnosno da drugoga neće ubiti niti ga okrasti, a to je onda i početak političke zajednice i društva uopće. Izbjeglica ni u kojem trenutku nije dionik tako shvaćene civilizacije, nego je živi element prirodnog, predcivilizacijskog stanja bezakonja i nedruštvenosti, koji se samo pojavljuje u civiliziranom svijetu, ali nije njegov dio. On je tu žrtva i lovina u onom Hobbesovu *Warre*, ratu svih protiv sviju, kad ljudi žive bez ikakve sigurnosti i gdje nema mjesta ni za umjetnosti, ni za književnost, pa ni „društvo (society)“ i gdje je „vlada samo neprestani strah i pogibelj od nasilne smrti“, a „ljudski život je usamljenički, siromašan, prljav, težak i kratak“³.

Ova knjiga koja na prvi pogled ima bezazlenu intenciju i skromnu ambiciju – da bude još jedna zbirka recepata nešto egzotičnijih jela i manje poznatih začina – otvara pogled na najveću i najstrahotniju opreku koja u ljudskim stvarima može postojati, o kojoj Lévi-Strauss nije razmišljao, naime na onu prirodnog stanja straha od smrti i progona s jedne te civilizacije s druge strane, te na njihovo začudno istodobno postojanje u modernom društvu. Izbjeglica, koji je na dnu dna ljudske egzistencije, onaj koji nema civilizirani status – i koji zato u izbjegličkoj izolaciji od društva u kojem je geografski prisutan „jede sam“ i zna da to tako mora biti jer „nije u vlastitoj državi“, kako je rekao jedan od kazivača – ovdje se kroz uspomene na hranu, začine, mirise, okuse i obroke svoje domovine prisjeća svoje društvenosti, svoje uljuđenosti, svoga ljudskog života, pokazujući da nije ništa manje čovjek od nas koji smo imali sreću da nas rat ili zaobiđe ili da ga preživimo. Kroz priče o jelima i blagovanjima, kroz uspomene na kuhare, kuharice i one s kojima je jeo i koji su mu u njegovoj nekadašnjoj socijalnoj egzistenciji nešto značili, izbjeglica rekonstruira svoj nekadašnji život iz kojega je otjeran i koji postoji tek kao uspomena.

Projekt koji je doveo do ove knjige i ona sama imaju zato posebnu simboličnu snagu. Oni koji zahvaljujući izbačenosti iz civilizacijskog nemaju ni ono najobičnije što hrana pruža i okuplja, ovom knjigom bivaju priznati u svojoj ljudskosti, i to kao oni s kojima je moguć razgovor o *cuisine*, dakle o vrhuncu civiliziranosti i uljuđenosti kako je danas razumijemo. Nažalost, njihove sudbine samim time nisu i stvarno poboljšane, ali novi projekt koji izbjeglice koji su pribjegli nama želi uposliti u restoranu koji bi nudio hranu iz zemalja iz kojih se bježi, ne bi samo obogaćivao hrvatsku kulturu nego bi bio i preokret u tvrdim azilnim politikama.

Ozren Žunec

.....
³ Hobbes od Malmesburyja, Thomas: *Levijatan ili Građa, oblik i moć crkvene i građanske države*, preveo Borislav Mikulić, str. 92. Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2004.

POJMOVI¹

AZIL i **SUPSIDIJARNA ZAŠTITA** odnose se na pružanje zaštite od države na svom teritoriju osobi koja je pobjegla iz svoje države zbog proganjanja, odnosno ozbiljnog ugrožavanja života ili osnovnih ljudskih prava. Osoba kojoj je odobren azil je **IZBJEGLICA**, odnosno, prema Zakonu o azilu, **AZILANT**. Prema Konvenciji o statusu izbjeglica iz 1951. godine, izbjeglica je osoba koja se nalazi izvan zemlje svog državljanstva i koja zbog osnovanog straha od proganjanja na temelju **rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili političkog uvjerenja** ne želi ili se ne može staviti pod zaštitu te države.

STRANAC POD SUPSIDIJARNOM ZAŠTITOM osoba je koja se nalazi pred ozbiljnim rizikom nepravde u zemlji porijekla. Prava azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom su: **boravak, smještaj, rad, zdravstvena zaštita, školovanje, sloboda vjeroispovijesti i vjerskog odgoja djece, školovanje, sloboda vjeroispovijesti i slobodan odgoj djece, besplatna pravna pomoć, socijalna skrb, spajanje obitelji, održavanje jedinstva obitelji i pomoć pri integraciji u društvo.**

TRAŽITELJ AZILA osoba je koja je zatražila azil i o čijem zahtjevu nadležno tijelo u državi utočišta još nije donijelo konačnu odluku. Prava tražitelja azila su: boravak i sloboda kretanja, osiguranje odgovarajućih materijalnih uvjeta za život i smještaj, zdravstvenu zaštitu, osnovno i srednje školovanje, besplatna pravna pomoć, humanitarna pomoć, sloboda vjeroispovijesti i vjerskog odgoja djece te rad godinu dana nakon podnesenog zahtjeva. Tražitelji azila borave u **Prihvatilištu za tražitelje azila** u zagrebačkom naselju Dugave i u Kutini.

Do rujna 2014. godine u Hrvatskoj je azil zatražilo **4668 osoba**, a azil ili supsidijarnu zaštitu dobila je **131 osoba**. Zemlje podrijetla izbjeglica su: **Afganistan, Pakistan, Irak, Kazahstan, Uzbekistan, Armenija, Bjelorusija, Gruzija, Ukrajina, Ruska Federacija, Somalija, Sudan, Eritreja, Sirija, Libija, Mauritanija, Kongo, Kamerun, Nigerija, Zimbabve.**

DJECA ili **MALOLJETNICI BEZ PRATNJE** jedna su od najranjivijih skupina, a posljednjih godina

njihov broj raste. Izazov dolaska i prihvata djece bez pratnje ili djece koja nakon dolaska na, uvjetno rečeno, ciljanu destinaciju - ostaju bez pratnje postoji na teritoriju brojnih članica Europske unije. Među izbjeglicama česta su ranjiva skupina i **ŽRTVE MUČENJA**, žrtve lišene slobode i osobe koje su zlostavljane. Mučenje je svaki postupak koji izaziva bol i patnju, bilo da je ona fizička ili psihička, i koji je namjerno izazvan, usmjeren na osobu s ciljem da se dođe do neke informacije ili priznanja. Riječ je i o zastrašivanju i ponižavanju zbog bilo kojeg razloga. Vrlo se često mučenje temelji na diskriminaciji i ponižavanju od vlasti. Čest oblik mučenja odnosno zlostavljanja seksualno je nasilje i silovanje.

Izuzev spomenutih, ranjive skupine su poslovno nesposobne osobe, starije i nemoćne osobe, teško bolesne osobe, osobe s invaliditetom, trudnice, samohrani roditelji s maloljetnom djecom, osobe s duševnim smetnjama te žrtve trgovanja ljudima. **INTEGRACIJA** se odnosi na dinamičan i dvosmjernan proces koji iz perspektive izbjeglice zahtijeva spremnost na prilagodbu životnom stilu društva doseljenja bez gubitka svog kulturnog identiteta, dok se iz perspektive društva doseljenja zahtijeva spremnost na prilagodbu javnih institucija s obzirom na promjene u profilu populacije, prihvaćanje izbjeglica kao dijela društva. Integracija počinje trenutkom dolaska u ciljanu zemlju i završava kada izbjeglica postane aktivan član tog društva iz pravne, sociološke, ekonomske, edukacijske i kulturne perspektive.

MIGRANT je osoba koja je promijenila uobičajenu državu stanovanja (doselila se iz inozemstva tj. odselila u inozemstvo) na razdoblje koje je, ili se očekuje da će biti, dugo najmanje godinu dana.

EKONOMSKI MIGRANT osoba je koja napušta državu podrijetla zbog ekonomskih razloga tj. kako bi poboljšala svoj materijalni status. Ekonomski migrant ne udovoljava kriterijima koji omogućavaju dobivanje izbjegličkog statusa. Ipak, teške su ekonomske situacije često povezane s političkim krizama i oružanim sukobima. **NEZAKONITI** ili **NEREGULARNI MIGRANT** osoba je koja je prešla granicu ili došla na teritorij države bez odgovarajućih dokumenata koje potvrđuju identitet te osobe. Ako ih policija zatekne na granici ili teritoriju, te se osobe smješta u **Prihvatni centar za strance** u Ježevu, u centar zatvorenog tipa dok se ne donese rješenje o protjerivanju ili prisilnom udaljenju s teritorija Hrvatske.

¹ Spomenuti su pojmovi u knjizi objašnjeni definicijama i opisima koje koriste: Zakon o azilu, UNHCR, ECRE i Centar za mirovne studije